

Power blackouts - using alternative fuel and electricity generation safely

Прекини на електричната енергија - безбедно користење на други видови гориво и струја

Macedonian

Кога доаѓа до прекин на електричната енергија, луѓето понекогаш користат други видови на гориво и генератори за струја за греење, ладење, сушење на зградите, работење на електричните апарати, готвење, итн.

Гасовите што се создаваат при согорувањето во малите бензински мотори, шпоретите, генераторите, ламбите и шпоретите на гас, или при согорувањето на јаглен и дрво содржат гас јаглероден моноксид.

Јаглеродниот моноксид е невидлив и нема мирис. Ако се насобере во домот, гаражата или приколката, може да предизвика нагло разболување, губење на свеста и смрт. Мислете и на луѓето и на вашите животни миленици.

НИКОГАШ немојте да користите апарати наменети за надворешна употреба внатре во куќата, подрумот, гаражата или приколката, па дури ни надвор во близина на отворен прозорец. Апаратите како што се генераторите за струја, скарите, решоата или другите направи во кои согорува бензин, LP гас, природен гас или јаглен треба да се користат само според упатствата на производителот.

Генератори за струја

Некои луѓе како резерва користат пренослив генератор за струја за да ги напојуваат основните апарати во домот како што се фрижидерите и апаратите за готвење.

Иако тие се многу корисни, основните опасности што треба да се избегнуваат при нивното користење се:

- Труење со јаглероден моноксид од издувните гасови од моторот
- Електричен удар, и
- Пожар.

Домаќините мора да ги следат упатствата приложени со генераторот за да осигураат негово безбедно работење.

Купување генератор

Трајно поставените неподвижни генератори се најпогодни за обезбедување на резервна електрична енергија во домот.

На генераторот треба да биде означена неговата моќност. Погледнете ги налепниците на осветлението, на електричните апарати и на опремата што планирате да ги поврзете на генераторот за да го пресметате тоа.

Ако вашата опрема троши повеќе струја од она количество што може да го произведе генераторот, генераторот може да прегори или пак може да се оштети опремата приклучена на него.

Ако генераторот не произведува соодветно количество електрична енергија за сите ваши потреби, планирајте наизменично да вклучувате различни делови од опремата.

Безбедно користење на генератор

НИКОГАШ немојте да користите пренослив генератор во затворен простор. Тука спаѓаат и гаражи, настрешници за автомобили, подруми, просторот под куќата и други затворени или делумно затворени места, дури и каде што има проветрување.

Со тоа што ќе ги отворите вратите и прозорците нема да го спречите јаглеродниот моноксид да се насобере во вашиот дом.

Освен тоа, погрижете се да го ставите генераторот доволно далеку од отворени прозорци, врати и отвори за проветрување низ кои јаглеродниот моноксид би можел да навлезе внатре.

Добра идеја е да поставите апарати за тревожење во случај на насобирање на јаглероден моноксид кои работат на батерии, и притоа да чувате дома резервна батерија.

Ако јаглеродниот моноксид од генераторот влезе во вашиот дом и создаде опасност по здравјето, направата за тревожење ќе се вклучи за да ве предупреди. Проверувајте ја често батеријата и заменете ја кога е тоа потребно.

За да избегнете електричен удар

- Внимавајте генераторот да биде сув и немојте да го користите на дожд или во влажни услови.
- За да го заштитите генераторот од влага, вклучувајте го на сува површина под некаква настрешница, на пример, под церада распната на колци.
- Ако ви се влажни рацете, исушете ги пред да го допрете генераторот.

Полнење гориво во генераторот

- Проверете дали генераторот е исклучен и изладен пред да дополните гориво во него. Бензинот истурен на жешките делови од моторот може да се запали.
- Чувајте го бензинот подалеку од подрачјето каде што се живее, во заклучена шупа или на друго заштитено место.
- Немојте да чувате никакво гориво во близина на апарат во кој согорува некакво гориво (на пример, во гаражата, или покрај бојлерот за вода што работи на природен гас).

Користење апарати приклучени на генератор

- Вклучете ги апаратите директно во генераторот. Или пак користете издржлив продолжен кабел наменет за надворешна употреба чија моќност (изразена во вати или во ампери) е најмалку еднаква на збирот на моќностите на сите апарати приклучени на него.
- Проверете го кабелот по целата должина дека не е исечен или искинат, и дека приклучната глава има три игли, особено дека има игла за заземјување.
- **НИКОГАШ** немојте да се обидувате да доведете струја во куќната електрична мрежа преку вклучување на генераторот во штекер во сидот, постапка што се нарекува "back feeding" (повратно напојување). Оваа постапка е исклучително опасна и претставува опасност од електричен удар за работниците од компанијата за електрична енергија и за соседите што се служат со истиот трансформатор за струја. На тој начин исто така се премостуваат и некои од вградените направи за електрична безбедност во домаќинството.

Совети за спречување на труење со јаглероден моноксид

- Никога немојте да користите шпорет или перна на гас за да ја загревате куката.
- Никога немојте да користите скара на јаглен, скара хибачи, ламба или камперско решо во внатрешноста на куката, во шатор или во приколка.
- Никога немојте да вклучувате генератор, апарат за миене со вода под притисок, ниту пак било каков друг апарат на течно гориво во подрум, гаража или друга затворена градба, дури и ако вратите и прозорците се отворени, освен ако опремата е професионално монтирана и ако има добар проток на воздух.
- Чистете го губрето што се насобира на вентилите и одводите, особено при силни ветрови, зашто губрето што ветрот го разнесува може да ги затне отворите за проветрување.
- Никога немојте да вклучувате моторно возило, генератор, апарат за миене со вода под притисок, ниту пак било каков друг апарат на течно гориво надвор во близина на отворен прозорец, врата или отвор за проветрување од каде што издувните гасови може да навлезат во затворена просторија.
- Никога не го оставајте запален моторот во возило паркирано во затворен или делумно затворен простор како што е, на пример, гаражата.

- Ако почне да ви станува лошо, да добивате вртоглавица или да чувствувате слабост, излезете веднаш на свеж воздух - **без никакво одлагање.**
- **Ако се сомневате дека сте биле изложени на јаглероден моноксид, веднаш побарајте совет од лекар.**

За натамошни информации

За медицински совет во врска со изложувањето на дејството на јаглероден моноксид јавете се кај вашиот лекар.

За општи здравствени информации во врска со јаглеродниот моноксид јавете се во Environmental Health Unit (Одделение за здрава животна средина) при Department of Human Services (Оддел за општествени служби) на 1300 761 874.

За информации во врска со безбедното користење на гас или на електрична енергија јавете се во Energysafe Victoria на (03) 9203 9700 или појдете на нивното место на интернет на www.esv.vic.gov.au

Ако дошло до истекување на гас или се работи за итен случај, телефонирајте на 132 771

Дополнителни примероци од овој информативен лист може да се симнат од местото на интернет на Environmental Health Unit на www.health.vic.gov.au/environment/emergency_mgmnt/index.htm

Четива

Preventing Carbon Monoxide Poisoning After an Emergency (Спречување на труење со јаглероден моноксид после итен случај) (2006) Centre for Disease Control & Prevention (Центар за контрола и спречување на болести), Department of Health & Human Services (Оддел за здравство и општествени служби).

Public Health Fact Sheet – Safe Use of Generators in Blackouts (Информативен лист за јавното здравје - Безбедно користење на генератори при прекин на струјата) (2005) Queensland Health, Влада на Квинсленд.